
Lerums Kommun
REVISORERNA

REVISIONSPLAN 2007

LERUMS KOMMUN

1. Uppdrag

Revisorerna är kommunfullmäktiges organ för kontroll av och stöd till nämnderna och syftar ytterst till ansvarsprövning av styrelser och nämnder. Enligt kommunallagen 9 kap 9 § är revisionens uppgift att ge underlag till fullmäktiges prövning om:

- verksamheten sköts ändamålsenligt
- verksamheten ur ekonomisk synvinkel sköts tillfredsställande
- räkenskaperna är rättvisande
- den interna kontrollen är tillräcklig

Revisorerna ska årligen granska verksamheten inom nämndernas verksamhetsområden i den omfattning som följer av god revisionsred. Granskning ska ske på samma sätt i kommunala bolag, genom de lekmannarevisorer som utsetts i bolagen.

Revisionen arbetar på kommunfullmäktiges uppdrag och utgör hela fullmäktiges verktyg. Kommuninvånarnas perspektiv sätts i förgrunden i revisionens arbete.

Revisionsarbetet bedrivs i enlighet med kommunallagen och andra författningar om revision, reglementet samt god revisionsred¹. Vidare kommer de rekommendationer och utkast till rekommendationer som SKYREV (Föreningen Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer) utger att beaktas.

Granskningen syftar ytterst till att ge kommunens förtroendevalda revisorer underlag för bedömning om nämnder, styrelser och enskilda politiker skall beviljas ansvarsfrihet.

---

¹ Innebörden av god sed i kommuner och landsting är dokumenterad i skriften ”God revisionsred i kommunal verksamhet 2006” utgiven av Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet.

2. Förvaltningsrevision

2.1 Grundläggande granskning

Utgångspunkten för den grundläggande granskningen är de mål och uppdrag som fullmäktige givit. Granskningen ska ge svar på hur nämnder och styrelser mottar, genomför och återredovisar mål och uppdrag. Den årliga granskningen omfattar flera steg och genomförs löpande under revisionsåret genom bl.a:

- Att löpande ta del av grundläggande dokument, t ex:
  - Mål- och budgetdokument
  - Ekonomi- och verksamhetsrapporter
  - Delårsrapporter
  - Bokslut
  - Beslutsunderlag
  - Protokoll
- Att kommunicera med den verksamhet som granskas i samband med
  - granska delårsrapport och årsredovisning
  - särskilda överläggningar i samband med revisionens sammanträden
- Att löpande bedöma samarbetet och kommunikationen mellan kommunstyrelsen och visionsnämnderna samt myndighetsnämnderna
- Att granska nämnders och styrelsers åiterrapportering till kommunfullmäktige och bedöma om den ger en rättvisande bild av uppnådda resultat i förhållande till fastställda mål och beslutade åtaganden. (i samband med delårsrapport och årsredovisning)

2.1.1 *Områdesbevakning*

Revisorerna skall för utsedda nämnder fortlöpande följa verksamheten och ta del av verksamheternas protokoll och beslutsunderlag. Protokollgranskningen skall dokumenteras enligt överenskommelse. Iakttagelser skall rapporteras löpande på revisionsmöten. Samtliga revisorer tar del av kommunfullmäktiges och kommunstyrelsens och dess arbetsutskotts protokoll. Protokollgranskningen dokumenteras utifrån fastställd lathund.

2.1.2 *Besök i verksamheten*

Revisionen vill fortsätta att utveckla kontakten och dialogen med nämnderna och dess verksamhet. Under året kommer revisorerna att träffa eller bjuda in förvaltningscheferna samt presidierna i respektive nämnd och styrelse samt kommunfullmäktigepresidiet.

2.1.3 *Övriga avsnitt i den grundläggande granskningen*

Övriga avsnitt i den grundläggande granskningen genomförs löpande under året i samband med granskning av delårsrapport och årsredovisning.

2.2 **Väsentlighet och riskanalys inom förvaltningsrevision**

Analysen bygger på tidigare års granskningar, budgetdokument för år 2007, tillgänglig statistik via Sveriges Kommuner och Landsting, händelser i kommunens omvärld samt vår erfarenhet av kommunal verksamhet.

Som bilaga finns en analys som ligger till grund för detta textinnehåll.

2.2.1 *Standardkostnad och standardkostnadskvot en indikator för revisionen*

Om vi tar vår utgångspunkt i väsentlighet och riskanalysen i kommunens standardkostnader och standardkostnadskvot för väsentliga verksamheter, framgår nedan att fyra av dessa fem verksamheter bedrivs inom rimliga kostnadsnivåer (utifrån strukturella faktorer så som demografi, socioekonomiskstruktur, arbetsmarknad etc). Avvikelser mot standardkostnaden i riket, med hänsyn tagen till avvikelser utifrån ovan angivna faktorer, återfinns endast inom äldreomsorgen. Standardkostnadskvoten inom äldreomsorgen är 115 % vilket inte motiveras av ovan redovisade faktorer. Övriga verksamheter uppvisar kostnadsavvikelser från standardkostnaden som kan förklaras av strukturella faktorer. Ett litet utropstecken finns för gymnasieskolan, då det utifrån demografiska förändringar och förändrade möjligheter till val av gymnasieskola kan uppstå omställningsproblem inom denna verksamhet. Handikappomsorgen uppvisar inte några tecken på att avvika kostnadsmässigt från jämförbara kommuner inom GR. Dock finns ett område där kommunens handikappomsorg avviker negativt och det är kostnader för ordinärt boende enligt SOL/HSL.

2.2.2 *Fördjupad granskning inom äldreomsorgen*

Kostnadsstrukturen år 2004/2005 inom kommunens äldreomsorg indikerar att:

- r Kostnaderna ökar snabbare än jämförbara kommuner inom GR mellan åren 2004 och 2005.
- r Andelen invånare 65 år och uppåt är lägre än i jämförbara GR kommuner, vilket innebär att kostnaden för ÄO/invånare 65-W är högre i Lerum.
- r Kostnader för ordinärt boende är lägre i Lerum, men kostnaderna för särskilda boenden är väsentligt högre och ökar mellan åren
- r Kostnaden för en plats i särskilt boende i kommunen per år var år 2005 ca. 525 tkr, vilket var 13,2 % högre än i jämförbara GR-kommuner.
- r Personalkostnaderna är cirka 6,7 % högre än i jämförbara kommuner trots att personaltätheten inte avviker.

Förhållandena bör föranleda en fördjupad granskning av verksamheten med fokus på:

- r Effektivt resursanvändande
  - o Hur används personalens kompetens och tid
  - o Hur används lokaler
  - o Hur används tekniska hjälpmedel
- r Mål och måluppfyllelse
  - o Finns det utvärderingsbara mål i verksamheten
  - o Är målen styrande för verksamheten
  - o Redovisas måluppfyllelse på ett relevant sätt
  - o Finns det risk för en överkvalitet i verksamheten i relation till beslutade mål
- r Styrning och ledning
  - o Är styrningen av ÄO ändamålsenlig i den nya organisationen
  - o Är ansvar och befogenheter tydliggjorda
  - o Utövar ansvarig nämnd sina befogenheter för att styra verksamheten utifrån uppdraget
  - o Följer nämnden på ett tillfredsställande sätt de verksamheter som är utlagda på entreprenad

Övriga verksamhetsområden bör omfattas av den årliga grundläggande granskningen med fokus på kommunallagens 6 kap 7 §. Den grundläggande granskningen syftar till att dels i rimlig omfattning säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med mål, lag och reglemente, dels utgöra grunden för eventuella fördjupade granskningar under året.

2.2.3 *En ny organisation, en ny risk?*

Lerums kommun övergår i samband med den nya mandatperioden till en ny politisk organisation. Enbart det faktum att kommunen genomför en så pass stor organisatorisk förändring innebär i sig en risk. Oklara förhållanden mellan de olika politiska nivåerna och organen kan innebära både bristande rättssäkerhet och effektivitetsförluster samt att den demokratiska styrningen blir mindre tydlig.

Av kommunallagens 6 kap 7 § framgår att respektive nämnd skall ”se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.” Utöver vad som framgår i 6 kap 7 § har Kommunstyrelsen ett särskilt uppdrag. Kommunstyrelsen skall enligt 6 kap 1 § ha uppsikt över övriga nämnder och de kommunala bolagen. I den organisation som Lerums kommun har valt ställs särskilt höga krav på att kommunstyrelsen upprättar tydliga rutiner för en systematisk intern kontroll av verksamheten.

Den nya organisationen innebär nya ansvar och befogenheter inom den politiska organisationen, men även inom förvaltningsorganisationen. Detta innebär en förändrad kontrollmiljö.² Styrdokument, reglementen, delegeringsordningar och andra väsentliga dokument skall vara anpassade till den nya organisationen och harmonisera med gällande lagstiftning. Det skall vara tydligt hur verksamheten följer upp och rapporterar ekonomi, prestationer och kvalitet till ansvarigt politiskt organ. Berednings och beslutsprocessen på den politiska nivån skall vara tydlig och kommunicerad till förvaltningen.

Det finns, enligt vår erfarenhet av denna typ av organisationer i andra kommuner, risk att den formella strukturen inte ligger fast och att det finns stora risker för både befogenhetsöverskridanden och brister i både den interna kontrollens ingående delar (Kontrollmiljön, Riskanalyser, Kontrollåtgärderna, Kommunikation och Information samt Tillsyn) och i styrning och uppföljning i övrigt. Risken för att otydligheter i den politiska överbyggnaden leder till effektivitetsförluster, tjänstemannastyre och kvalitetsbristkostnader är stor.

Av ovan följer att enligt vår mening bör en fördjupad granskning av den nya organisationens interna kontroll utgöra ett prioriterat område för revisionen under år 2007. Granskningen bör fokusera på:

- r Intern kontroll
  - o Kontrollmiljön
  - o Formella styrdokument
  - o Kommunstyrelsens roll och ansvar
- r Riskanalys

---

² Se Intern kontroll – en del av verksamhets- och ekonomistyrningen, PWC 2005.

- Den politiska organisationens rutiner och processer för omvärlds- och riskanalyser
- Förvaltningsorganisationens rutiner och processer för omvärlds- och riskanalyser
- r Kontrollaktiviteter
  - Ekonomi
  - Prestationer
  - Kvalitet
- r Kommunikation och information
  - Hur är kommunikation och informationsstrukturer uppbyggda i den nya organisationen. Är dessa ändamålsenliga utifrån den politiska organisationens behov och ansvar
- r Tillsyn
  - Hur tillförsäkras att beslutade kontrollåtgärder sker
  - Hur följs resultatet av genomförda kontrollåtgärder upp

Genom detta förfarande belyses eventuella brister i styrmiljön i den nya organisationen och områden som påverkar uttalande avseende ansvarsfrihet.

2.2.4 Gamla uppdrag och iakttagelser, glömda i en ny organisation

I och med övergången till en ny politisk organisation finns det en risk för att de uppdrag som fullmäktige givit till de gamla nämnderna och de beslut som dessa har fattat inte genomförs eller följs upp på ett adekvat sätt. En omsättning på de politiska förtroendeuppdragen gör att kunskap kring viktiga frågor som nämnderna hanterade kan försvinna.

De granskningar som revisionen genomfört och som föranlett rekommendationer och synpunkter på nämndernas styrning och ledning från de förtroendevalda revisorernas sida kan riskera att lämnas utan åtgärd i den nya organisationen.

Det är väsentligt att en uppföljning av granskningsrapporter år 2004 och år 2005 sker som en del i den årliga granskningen. Det kan även finnas anledning att, genom en översyn av nämndsprotokoll från år 2004 och år 2005, identifiera väsentliga områden som fullmäktige och nämnder uppmärksammat ges en fortsatt hantering.

5. Förstudie av kommunens insatser för elever med behov av stöd inom lärandeförvaltningen

Vi genomför en förstudie för att bedöma om risken för att det finns brister i stöd till elever med särskilda behov inom grundskolan.

6. Förslag till granskningsteman för år 2007

Vi föreslår att under år 2007 bör följande aktiviteter genomföras:

1. Grundläggande granskningar inom samtliga verksamheter, se avsnitt 2.1
2. Fördjupad granskning inom äldreomsorgen
3. Fördjupad granskning av den nya organisationen med fokus på Intern kontroll ur de fem perspektiven i COSO-modellen
4. Uppföljning av granskningar genomförda år 2004 och 2005.
5. Förstudie av kommunens insatser för elever med behov av stöd inom lärandeförvaltningen

2.3 Information och kunskapsutveckling

2.3.1 Nätverk

Kommunrevisorerna tar initiativ till erfarenhetsutbyte med förtroendevalda revisorer i andra kommuner och deltar vid erfarenhetsdagar som anordnas inom GR m.m.

Ansvariga: De förtroendevalda revisorerna

2.3.2 Kompetensutveckling

Med den snabba utvecklingstakt som råder både inom kommunens verksamheter och inom revisionen behöver de förtroendevalda revisorerna löpande utveckla sin kompetens. Önskemål om deltagande i kurser, konferenser m.m. behandlas löpande på revisionsmötena.

Ansvariga: De förtroendevalda revisorerna

3. Redovisningsrevision

3.1 Väsentlighet och risk redovisningsrevision

Revisionen inriktas på väsentliga processer, belopp och poster. Så snart som nämndernas, styrelsens och bolagens ekonomiska redovisningar för år 2006 är fastställda upprättas riskanalyser per nämnd, styrelse samt bolag. För varje nämnd, styrelse samt bolag väljs en optimal granskningsansats med inriktning på flöden och/eller substansgranskning av enskilda poster.

För bolagen upprättas en separat granskningsplan för granskningen enligt ABL som genomförs av bolagets auktoriserade revisor. Granskningsplanen kommuniceras och samordnas med lekmannarevisorerna samt biträdet.

Ansvariga: Ernst & Young AB

3.2 Löpande granskning och intern kontroll

Utifrån väsentlighet - och riskanalysen kommer redovisningsrevisionen löpande att inriktas på att granska den interna kontrollen i identifierade intäkts- och kostnadsflöden. De områden som framförallt kommer att beaktas i den löpande granskningen är:

- N Anläggningstillgångar
- N Inköp / utbetalningar
- N Interkommunal ersättning
- N Bokslutsprocessen

Övriga granskningsinsatser kommer bl.a. att vara:

- N Kontoanalyser känsliga konton
- N Läsning leverantörsfakturor
- N Momsgranskning
- N Källskatt / sociala avgifter
- N Uppföljning av iakttagelser från 2006

3.3 Granskning av delårsbokslut

En delårsrapport skall granskas och rapport skall lämnas inför behandlingen i fullmäktige. Granskningen skall svara på frågan om resultaten i rapporten är förenliga med de mål fullmäktige beslutat om i budgeten

Syftet med vår granskning är även att identifiera och kommunicera eventuella risker, budgetavvikelser och andra problemområden på ett tidigt stadium.

Utgångspunkten för vår granskning är kommunallagen och de rekommendationer som tagits fram av SKYREV och SKL (Sveriges kommuner och landsting)

Vi kommer att lämna en redogörelse i de fall vi identifierar risker och problemområden i god tid så att eventuella åtgärder kan vidtas före bokslutsarbetet.

Ansvariga: Ernst & Young AB

3.4 Bokslutsgranskning

Bokslutet kommer att granskas med utgångspunkt från de risker vi bedömer kvarstår i verksamheten med beaktande av våra iakttagelser från granskning av intern kontroll och delårsbokslut.

Lerums Kommun
REVISORERNA

Vi kommer att granska kommunkoncernens årsredovisning med däri ingående verksamhetsredovisning, balans- och resultaträkningar, finansieringsanalys samt noter.

Ansvariga: Ernst & Young AB

Göteborg 2007-02-05
ERNST & YOUNG AB

Hans Gavin